

Mladi popotnik.

Češko spisal *Václav Kosmák*. — Preložil *Jožef Gruden*.

Ako imaš nedolžno srce in preprostega duha, vzemi pogumno, kadarkoli ti bo iti v daljni in neznani svet, palico v roko, pa pojdi brez bojazni in strahu! V tistem trenutku, ko se poškropiš z blagoslovljeno vodo in prestopiš domači prag, v tistem trenutku se ti pridruži oni lepi, nebeški duh, ki ti ga je takoj ob rojstvu dal Bog za variha in za vodnika ter popotuje s teboj kakor svoje dni Rafael s Tobijem in te pripelje k dobrim ljudem ter obvaruje nesreče.

Včeraj sem dohitel dve Doljanki na razpotju. Stali sta s košem na ramenih pa govorili z majhnim dečkom. Deček je bil revno oblečen; hlače in kamižola je bila od raševine. Bil je bos, na glavi mu je čepel okrogel klobuk, a preko rame mu je visela platnena torbica. V roki je držal navzgor zakrivljeno leskovko.

„Zdaj pa le pojdi, deček!“ mu je dejala starejša ženska, „pojdi v imenu božjem, pa ne hiti preveč; saj ni, da bi moral ravno nocoj priti domov; lahko prenočiš v Logu.“

Jaz sem postal in vprašal: „Kam pa gre ta deček?“

„Noter v Zalesje,“ je odgovorila žena.

„Kaj pravite, Zalesje? O, kaj tako daleč? I, kje si pa bil, deček?“ — „V Ljubljani je bil. Mater ima v blaznici. Obiskat jo je bil šel,“ je odgovorila starejša ženska namesto dečka. — „Viš, zdaj pojdeš lahko z gospodom, da ti bo krajši čas.“

„Mati, dajte mu nazaj culo!“ je rekla mlajša.

„Saj res!“ se je domislila starka. „Toliko, da nisem pozabila. Dohiteli sva ga v Topolu, pa sva mu odnašali to bremence, da bi mu ne bilo pretežko. — Na jo, deček, pa srečno hodi!“

Deček se je odkril in odzdravil: „Bog daj. Pa tudi vedve!“

„Z Bogom!“ sem se poslovil, a mislil sem pri sebi: — Glejte si no, Doljanke so navadno tako sirove; a te dve ravnata s tujim dečkom kakor z jajcem. Sam angel varih vodi tako dete k dobrim ljudem.

Ženski sta jo krenili v stran, midva z dečkom pa sva šla naprej po cesti.

„Kaj v Ljubljani si bil? Kako pa je kaj materi?“

„Zdaj so že boljši.“

„Ali so te poznali?“

„Seveda so me. Že pomagajo delati: pomivajo posodo, snažijo tla in pridejo kmalu domov.“

„Kaj si bil dolgo pri njih?“

„V nedeljo sem šel z doma na vse zgodaj, ko so pastirji trobili, pa sem prišel noter do Brezja. Tam sem prenočeval, a drugo jutro sem jo primahal do blaznice in sem moral še dolgo čakati, preden so odprli. Nikogar ne puste noter, dokler ne mine sveta maša. Dvakrat sem že čez noč ostal v blaznici.“

„Kje si pa spal?“

„Pri vratarici. Gospod doktor so napisali listek, da smem tam prenočevati, pa sem. A radi bi bili videli, da bi bil še danes čez poldan tam, a jaz sem se odpravil domov kmalu po kosilu.“

„I, kaj pa so rekli mati, ko si odhajal?“

„Jokali so; radi bi bili šli tudi domov. Vprašal sem jih: kdaj pridete, mati? Pa so mi odgovorili: — Kadar pridete pome? Kdaj bo to? Jaz sem dejal, da ne vem.“

„Zakaj so pa zblazneli mati?“

„Nekoč je bil požar v Zalesju; menda jim je od tega prišlo.“ — „Ali so že dlje v Ljubljani?“

„Že poldrugo leto.“

„Zakaj si pa šel k materi sam?“

„Oče ne utegnejo.“

„Pa se nisi nič bal?“

„Nič, bil sem tam že sedemkrat. Zdaj sem šel tja že drugipot sam.“

„Že drugič? Koliko let pa imaš?“

„V desetem letu sem.“

Zavila sva mimo križa. Deček je privzdignil klobuk, se prekrizal pa šepetaje molil: „Pozdravljen bodi, sveti križ!“ Drugega nisem razumel. Ko je pa odmolil, je naredil zopet križ in se pokrnil.

Mene je deček zanimal. Tako mlad, pa že tako pogumen in razumen. Oko mu je bilo mirno in jasno,

lice okroglo, zagorelo, a plavi lasje v tilniku ravno pristriženi. — „Kako pa ti je ime?“

„France.“

„Si šel samodsebe, ali so te poslali k materi oče?“

„Kaj, če sem šel samodsebe?“ je vprašal deček in oko mu je zaiskrilo. — „Seveda, samodsebe in pa še rad! Koga bodo oče? Še ne zmislijo se na mater. So že takega srca! Še meni so hoteli ubraniti. Po Veliki noči sem jim dejal, da bi rad obiskal mater. — Kaj boš tam delal? so me zavrnil — saj nimaš denarja za pot. Sestra je imela desetico, dala mi jo je, in jaz sem vendar srečno dospel k materi.“

Toliko, da sem se ubranil solzam. —

„Kaj sestro imaš?“

„Doma pri očetu je. Oči jo bolé in je bila že tudi v bolnici. Devetnajst let je stara. Imam pa še dve starejši, ki pa služita.“

„Kaj pa so tvoj oče?“

„Zidar.“

„Kako daleč pa je iz Zalesja do Ljubljane?“

„Debelih devet ur. Do Brda štejejo dve uri, od tam do Peščenka zopet dve, s Peščenka do Ljubljane je pa dobrih pet ur hoda.“

„Kje pa si kaj počival?“

„Nikjer. Samo tam v Topolu sem malo postal pri onih dveh ženah, ki sta govorili z menoj.“

„Te nič ne bolé noge?“

„Ne da bi dejal; a malo me hočejo vendarle.“

„Kje si pa južinal?“

„Nikjer nič. Dva hlebčka so mi dali v Ljubljani. Enega sem snedel, tega-le pa nesem domov sestri.“

„Nisi nič lačen?“

„Če bom, si urežem kruha. Dobil sem ga za sestro.“

Jaz sem rekel: „Le čaki, pojdeš z mano v gostilno, da se bolj okrepčaš. Malo si odpočiješ, do Loga še lahko prideš.“

„Prav do doma bi prišel, reče deček, toda kurjo slepoto imam. Ko solnce zaide — nič ne vidim.“

„Jo imaš že dolgo?“

„Dolgo, dolgo, tri leta bo tega. Tudi oče jo imajo. Oba jo imava.“

Dospela sva v vas. Peljal sem dečka v gostilno. Dobra gostilničarka mu je postregla z jedjo; jaz pa sem mu stisnil nekaj krajcarjev v roko, rekoč: — Kadar pojdeš zopet k materi, obišči me.

„Bom.“

Pojedel je, napil se pri vodnjaku, prijel za palico, vrgel suknjo preko rame pa se poslovil:

„Bog Vam povrni stotisočkrat!“ Šel je naprej — mali popotnik iz ljubezni do umobolne matere. —

In mi? Kadar kam odhajamo, kakšno pripravljanje, kakšne skrbi! Ta otrok se pa spušča na daljno, predaljno pot brez skrbi. V roko palico, v torbo kos kruha pa hajdi v svet — in angelvarih ga vodi na poti in po dobrih ljudeh tja in nazaj.

Da bi bili tudi mi kakor on!

In ti, milo dete, popotuj vse svoje žive dni tako zaupno! Blagoslov materin ter krilo angelavariha te bosta ščitila in ti hladila potno čelo.

Za kazen!

Ni bilo miru in ga ni bilo pri Trdanovih. Dan na dan se je slišalo:

„Grahasta bo moja!“

„Ti si izbral belo, ko je pogledala iz lupine. Grahasta bo pa moja!“

Včasih je šel prepir še naprej — prav do joka. Tedaj so pa Trdanova mati posegli v kotiček za omaro, in prepirljivčka sta jo morala odkuriti v varnejše zavetje in se bolj potihó prepirati dalje.

Pepček in Jakec sta bila pri Trdanovih edinca. Prvi je pred kratkim zamenil nerodno srajčko s hlačkami, ki so se prav tesno oprijele Pepčka, kajti bil je precej obilen. Jakec pa je prvo leto užival sladkosti in bridkosti učenega sveta v vaški šoli.

Ko so nekega dne mati nasadili kokljo in dečkoma obljubili, da bosta dobila vsak eno jarčko, ni bilo več miru. Miru ni imela niti mati niti koklja. Mater